

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI

www.ms.gov.pl

Sekretarz Stanu

Warszawa, 13 kwietnia 2018 r.

DPH-V-0520-5/18/2
180417-00982
BM-1-0520-234/18/2

03980200036020
RPW/12149/2018 P
2018-04-18

Pani
Maria Koc
Wicemarszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

W odpowiedzi na oświadczenie złożone przez Pana Senatora Jerzego Czerwińskiego na 56. posiedzeniu Senatu w dniu 15 lutego 2018 r. w sprawie „projektu ustawy o rekompensowaniu niektórych krzywd wyrządzonych osobom fizycznym wskutek przejęcia nieruchomości lub zabytków ruchomych przez władze komunistyczne po 1944 roku” (dalej: „Projekt ustawy”), uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Powyższe oświadczenie Pana Senatora Jerzego Czerwińskiego odnosi się do projektu tzw. dużej ustawy reprivatyzacyjnej w wersji z dnia 26 października 2017 r., następnie skierowanego do uzgodnień międzyresortowych, konsultacji publicznych i opiniowania¹. W toku uzgodnień międzyresortowych projekt uległ pewnym zmianom uwzględniając postulaty zgłaszane dotychczas w procesie legislacyjnym, po czym został przekazany do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów celem rozpatrzenia przez Stały Komitet Rady Ministrów. Zaznaczam, że przebieg prac legislacyjnych nad projektem ustawy można śledzić w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji².

W kwestii podniesionych w oświadczeniu wątpliwości w zakresie potrzeby podejmowania prac nad aktem normatywnym porządkującym kwestie reprivatyzacyjne, uprzejmie proszę o dostrzeżenie i rozważenie następujących racji.

Pomimo upływu blisko 30 lat od zmiany systemu politycznego w Polsce nie zostały zrealizowane żadne działania, które uporządkowałyby kompleksowo stosunki własnościowe będące konsekwencją dokonanych w okresie komunistycznym nacjonalizacji. Zaniechania legislacyjne w tym zakresie narażają Państwo na konieczność wypłaty wielomiliardowych odszkodowań, a jednocześnie obecny porządek prawny i praktyka orzecznicza organów

¹ <https://www.ms.gov.pl/pl/informacje/news,9903,duza-ustawa-reprivatyzacyjna.html>

² Rządowe Centrum Legislacji: <http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12304605/katalog/12466636#12466636>

administracji publicznej, sądów administracyjnych oraz sądów powszechnych nie pozwala na zamknięcie procesów podważania skutków powojennych nacjonalizacji. Dotychczasowa praktyka pokazuje też, że system prawny, szczególnie zaś rozwiązania normatywne obowiązujące na obszarze m.st. Warszawy do czasu powołania Komisji ds. reprivatyzacji nieruchomości warszawskich, sprzyjały tworzeniu się patologicznych zjawisk związanych z ustanawianiem kuratorów dla osób zmarłych, czy rażącym naruszeniu praw lokatorów kamienic objętych procesem restytucji mienia. Warto wskazać, że spośród krajów Europy Środkowej i Wschodniej jedynie w Polsce nie uregulowano całościowo zakresu i sposobu naprawienia krzywd, wyrządzonych aktami nacjonalizacyjnymi, wydanymi na skutek zmian politycznych jakie zaszły po II wojnie światowej.

Jednocześnie Minister Sprawiedliwości nie podziela obaw prezentowanych w treści oświadczenia z których wynika, iż obecnie Polski nie stać na wprowadzenie w życie rozwiązań projektu ustawy, jak również związanych z przyjęciem jej założeń przez część środowisk zagranicznych. Projekt przewiduje bowiem rozwiązanie w postaci 20-25% rekompensat dla grona osób fizycznych, które można uznać za rzeczywiście pokrzywdzone przez władze komunistyczne, jednocześnie wykluczając nie tylko możliwość ubiegania się o zwrot znacjonalizowanych nieruchomości w naturze, ale także definitywnie uniemożliwiając podważanie skutków prawnych nacjonalizacji, co sprzyjało powstawaniu patologiom reprivatyzacyjnym w skali całego Państwa. Projekt dużej ustawy reprivatyzacyjnej wyklucza ponadto możliwość ubiegania się o zwrot albo przeznaczenie dla jakichkolwiek podmiotów prywatnych majątków, w tym nieruchomości, które jako tzw. mienie bezdziedzicznie zgodnie z ogólnymi zasadami prawa cywilnego stały się po II wojnie światowej własnością Skarbu Państwa.

Rozwiązania zawarte w projekcie ustaw pozwolą zatem na uporządkowanie zagadnień związanych z reprivatyzacją, w tym przede wszystkim zlikwidują stan permanentnej niepewności prawnej, która jest przede wszystkim skutkiem możliwości podważania decyzji administracyjnych dotyczących przejęcia nieruchomości w ramach nacjonalizacji. W konsekwencji podstawowym założeniem projektu ustawy jest eliminacja dotychczasowego wadliwego mechanizmu restytucji nieruchomości przejmowanych przez władze komunistyczne od 1944 r. (odwracania skutków przejęcia nieruchomości przez Państwo na podstawie dotychczasowych przepisów – mechanizmu wzruszania decyzji administracyjnych). W zakresie regulacji stosunków własnościowych dotyczących nieruchomości przejmowanych przez władze komunistyczne ustawa realizuje wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 maja 2015 r., sygn. akt: P 46/13 (OTK ZU nr 5/A/2015,

poz. 62), w którego uzasadnieniu wskazano, m.in. że „(...) zasada praworządności nie uzasadnia rozwiązania prawnego umożliwiającego stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnej, jeśli decyzja ta korzystała przez kilkadziesiąt lat z domniemania zgodności z prawem, wywołuje skutki polegające na nabyciu prawa lub ukształtowaniu ekspektatywy nabycia praw przez jej adresatów, a dodatkowo przesłanka stwierdzenia nieważności decyzji ma charakter niedookreślony i jej wykładnia ukształtowała się w orzecznictwie na długo po wydaniu decyzji”.

Minister Sprawiedliwości nie podziela także zastrzeżeń dotyczących tego, czy Państwo Polskie stać na przeprowadzenie reprivatyzacji w postaci przewidzianej w projekcie ustawy. Należy zaznaczyć, że to brak ustawy jest źródłem wielu kosztów i braku pewności co do skutków ewentualnych nieograniczonych w czasie wzruszeń decyzji nacjonalizacyjnych w przyszłości. Co istotne, od lat skala postępowań administracyjnych i sądownoadministracyjnych dotyczących zwrotów nieruchomości nie tylko maleje, lecz rośnie, co potwierdza orzecznictwo sądów administracyjnych. Obecnie w Ministerstwie Sprawiedliwości zbierane są szczegółowe dane dotyczące spraw zakończonych oraz toczących się w całej Polsce, w ramach których podejmowane są próby wzruszania skutków powojennych nacjonalizacji.

Precyzyjne wyliczenia w zakresie kosztów przyjętego w projekcie ustawy modelu reprivatyzacji – tzw. rekompensacyjnego – będą możliwe do oszacowania dopiero po zakończeniu okresu, w którym dopuszczalne będzie składanie wniosków o przyznanie prawa do rekompensaty, tj. po upływie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy. Obecnie szacujemy, że koszty te nie powinny przekroczyć kwoty 15-20 mld zł.

Projekt ustawy został skierowany przez Przewodniczącego Komitetu Stałego Rady Ministrów do Ministerstwa Sprawiedliwości celem przeprowadzenia kolejnych analiz. Decyzja o ostatecznym kształcie i rozwiązaniach zawartych w Projekcie ustawy należy do Pana Premiera Mateusza Morawieckiego.

SEKRETARZ STANU
w Ministerstwie Sprawiedliwości

Patryk Jaki

Do wiadomości:

Departament Spraw Parlamentarnych

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów